

**2024-2025 оқу жылындағы «Сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес»
іс-шаралары бойынша анықтама**

«Шәкәрім атындағы ЖББ мектебінде» КММ сыбайлас жемқорлыққа қарсы көзқарасын қалыптастыру мақсатында іс-шаралар жоспары бекітіліп, жұмыстар жасалды.

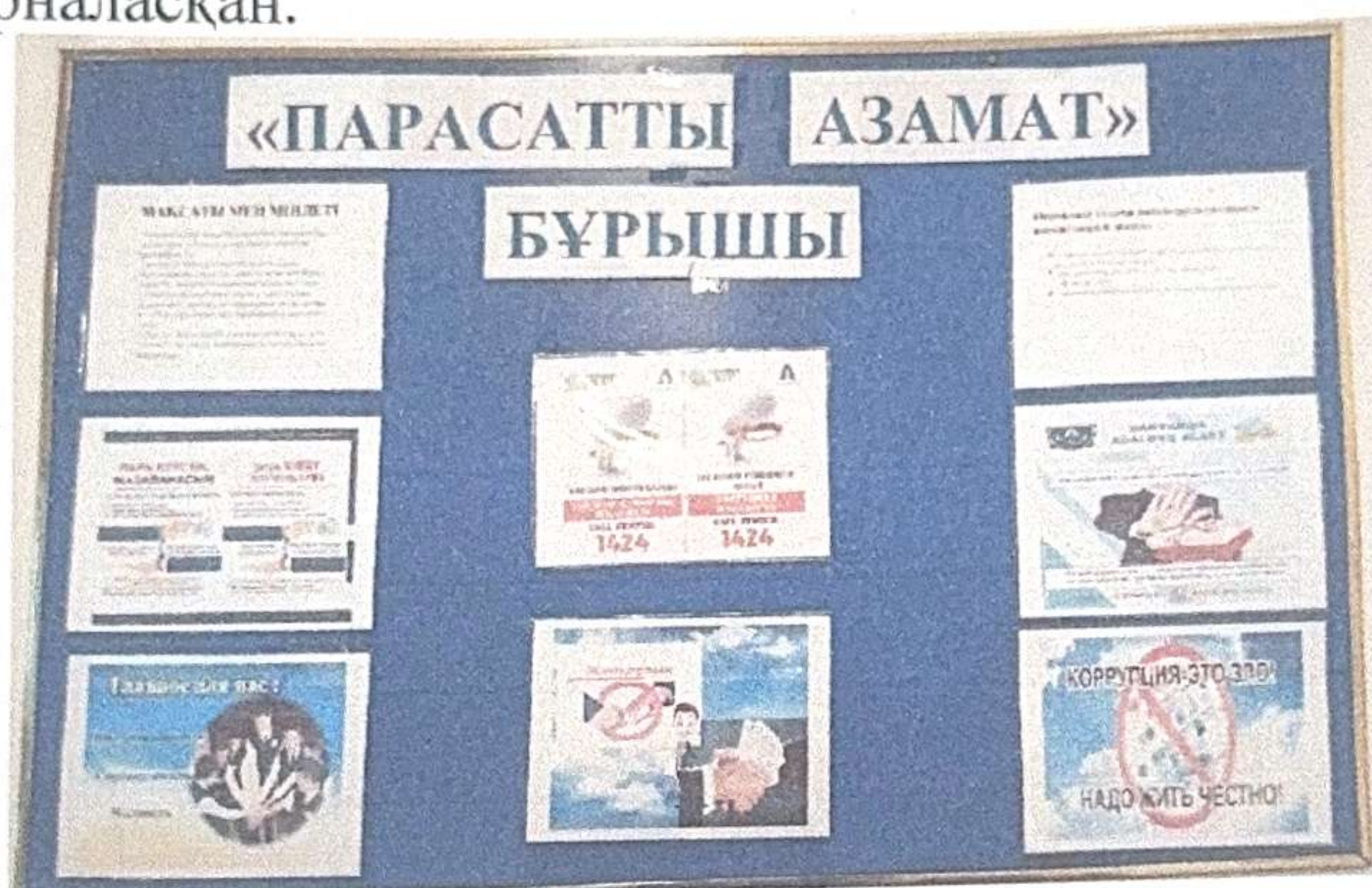
Клуб мүшелері 7-11 сыныптар аралығында құралған.

Жыл басында «Адал ұрпақ» еріктілер клубына арналған жылдық жоспар бекітілді. Жоспар бойынша клуб жетекшісі Дворук Н.А.

бекітілді. Жоспарға сай клуб мүшелері тағайындалды. **Клуб жұмысы екі секция бойынша жұмыс жасады:**

1. Ұйымдастырушылық – дайындаушылық іс-шаралар;
2. «Қазақстан-құқықтық мемлекет» айлығы;

Қыркүйек айында- «Адал Ұрпақ» клубының жұмыс жоспары бекітіліп «Парасатты азамат» бұрышы мектептің кіреберіс дәлізіне орналасқан.

«Шәкәрім атындағы ЖББМ» коммуналдық мемлекеттік мекемесі
2024-2025 оқу жылы бойынша «Адал ұрпақ» ерікті мектеп клубының жұмысы бойынша

АНЫҚТАМА

Тақырыбы: «Адалдық ардың ісі»

Мақсаты:

Объектісі: жоспарланған

Субъектісі: анықтама

Жауаптылар: класс жетекшілер

Орындау мерзімі: қыркүйек

Негіздемесі: 2024-2025 оқу жылы бойынша «Адал ұрпақ» ерікті мектеп клубы бойынша жылдық жоспары негізінде шаралар өткізілді. Оқушылар біз бүгін «Адалдық ардың ісі» тақырыбында ашық тәрбие сағатын өткіземіз.

Гари Харттың сөздерін оқыңыз. Олар не туралы айтып жатыр?

«Егер сіз үкіметтің артыңызда болуын қаламасаңыз, оның қалтасынан қолдарыңызды алыңыз.»

Сынып сағатының тақырыбын анықтаңыз:

Қосулы сабақ барысында жемқорлық туралы айтатын боламыз.

Өз пікірін білдіру

Мақсат қою

- сыбайлас жемқорлық ұғымын түсіну;
- қоғамға неліктен қауіпті екенін түсіну;
- сыбайлас жемқорлыққа қарсы заңнамамен танысу.

Талқылау

ЖЕМҚОРЛЫҚ ҚҰҚЫҚ БҰЗУШЫЛЫҚТЫҢ ТҮРЛЕРІ

Тәртіптік сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтар – сыбайлас жемқорлық белгілері бар және тәртіптік жауапкершілік белгіленетін қылмыстар немесе әкімшілік құқық бұзушылықтар болып табылмайтын құқық бұзушылықтар.

Әкімшілік сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтар – сыбайлас жемқорлық белгілері бар және әкімшілік жауаптылық белгіленетін қылмыстарға жатпайтын құқық бұзушылықтар.

Сыбайлас жемқорлық қылмыстар - сыбайлас жемқорлық белгілері бар кінәлі түрде жасалған қоғамға қауіпті әрекеттер.

Сыбайлас жемқорлық қылмыстарымен байланысты қылмыстар –сыбайлас жемқорлық қылмыстарын жасауға кінәлі деп танылуы мүмкін адамдармен бірлесіп жасалған кез келген қоғамға қауіпті әрекеттер.

Негізгі сыбайлас жемқорлық қылмыстарға қылмыстық әрекеттердің келесі түрлері кіруі мүмкін: қызметтік және өзге де өкілеттіктерді асыра пайдалану; пара алу және беру; ресми жалғандық.

Мектеп директорының тәрбие
ісі жөніндегі орынбасары:

Имантай Д.И.

2024-2025 оқу жылы бойынша «Адал ұрпақ» ерікті мектеп клубының жұмысы бойынша

АНЫҚТАМА

Тақырыбы: «Жемқорлыққа жол жоқ»
Мақсаты: Жемқорлықтың алдын алу
Объектісі: жоспарланған
Субъектісі: анықтама
Жауаптылар: класс жетекшілер
Орындау мерзімі:

Негіздемесі: 2024-2025 оқу жылы бойынша «Адал ұрпақ» ерікті мектеп клубы бойынша жылдық жоспары негізінде шаралар өткізілді.

1. Сынып 4 командаға бөлінеді. Әр командаға сұрақ қойылады және берілген жауаптардың ішінен дұрысын табу керек.

Сұрақтар	Дұрыс жауаптар
1 команда. Пара деген не?	Қызмет бабын пайдаланып, кез келген қызмет үшін заңсыз алынған ақша.
2-ші команда. Пара мен сыйлықтың айырмашылығы неде?	Пара, сыйлыққа қарағанда, қызмет бабын пайдаланып, қызмет үшін беріледі. Сыйлық ешнәрсе сұрамай, шын жүректен беріледі. Сыйлық пара ретінде жасырылуы мүмкін
3-топ Сіздің түсінігіңізде сыбайлас жемқорлық деген не?	Сыбайлас жемқорлық – қызметтік жағдайды жеке бас пайдасына пайдалану.
4-топ Сыбайлас жемқорлық туралы қандай ақпарат көздерінен білесіз?	БАҚ, достар, таныстар, туыстар.

Рефлексия

Мен білдім...Жақсы болды...Таң қалдым....

Мектеп директорының тәрбие ісі жөніндегі орынбасары: Имантай Д.И.

АНЫҚТАМА

Тақырыбы: «Сыбайлас жемқорлық деген не?»

Максаты: 1. «Өзгелерге киянат жасамау, адал болу» деген ұғымдарды түсіндіру.

2. Адалдық туралы көзқарастарын білдіріп, дүниетанымдарын кеңейту. Өз ойларын еркін жеткізе білу қабілеттерін дамыту.

3. Өз мемлекетіне жауапкершілікпен қарау және әділдікке тәрбиелеу. Патриоттық адамгершілік сезімдерді қалыптастыру

Объектісі: жоспарланған

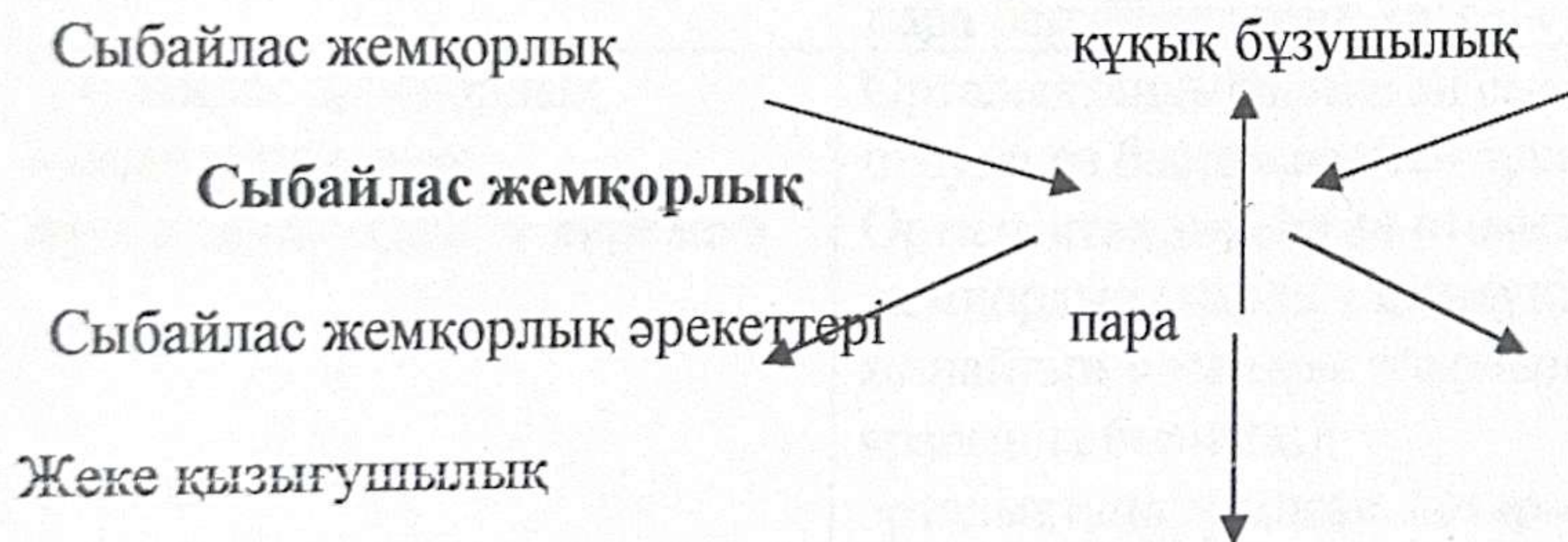
Субъектісі: анықтама

Жауаптылар: сынып жетекшілер

Орындау мерзімі:

Негіздемесі: 2024-2025 оқу жылы бойынша «Адал ұрпақ» ерікті мектеп клубы бойынша жылдық жоспары негізінде шаралар өткізілді. Сынып сағаты басталарда бірінші оқушылардың ойын жинақтап алынды. Сұрақтарға оқушылар өз ойарын жеткізе білді. Қандай салаларда сыбайлас жемқорлық өте қауіпті? Бұл қаншалықты қауіпті?

- экономика бәсекелестік механизмімен бұзылады: ең жақсысы емес, ең көп пара бергені аман қалады; баға өсуде; табыс әділетсіз бөлінеді.
- саясат саяси мақсаттарды ұлттық мақсаттардан олигархиялық кландар мен топтардың билігін қамтамасыз етуге ауыстырады, жемқор шенеуніктер капиталды шетелге алып, ел мүддесін сатады, халық билікке сенімін тоқтатады.
- әлеуметтік сала қоғамдағы барлық нәрсенің өлшемі ақшаға айналады, өмірлік игіліктерді тар олигархиялық топтардың пайдасына әділетсіз қайта бөлу; азаматтардың билік алдында да, қылмыс алдында да қорғансыздығы туралы идея қалыптасады
-
-
- бопсалау
-

Мектеп директорының тәрбие ісі жөніндегі орынбасары:

Имантай Д.И.

АНЫҚТАМА

Тақырыбы: «Өзекті мәселе жемқорлық»

Мақсаты:

Объектісі: жоспарланған

Субъектісі: анықтама

Жауаптылар: класс жетекшілер

Орындау мерзімі:

Негіздемесі: 2024-2025 оқу жылы бойынша «Адал ұрпақ» ерікті мектеп клубы бойынша жылдық жоспары негізінде шаралар өткізілді.

Кім өзінің қызметтік жағдайын асыра пайдаланады	Мемлекеттік (мемлекеттік шенеуніктердің сыбайлас жемқорлық) Коммерциялық (компания басшыларының сыбайлас жемқорлық) Саяси (саясаткерлердің сыбайлас жемқорлық)
Сыбайлас жемқорлық қатынастарын кім бастайды?	Басшы тұлғаның бастамасы бойынша пара сұрау (қорқытып алу). Өтініш берушінің бастамасымен пара алу
Пара беруші кім?	Жеке пара (азаматтан) Кәсіпкерлік пара (занды компаниядан) Қылмыстық пара алу (қылмыстық кәсіпкерлерден – мысалы, есірткі мафияларынан)
Пара алушының сыбайлас жемқорлықтан алған пайдасының нысаны	Ақшалай пара айырбастау (патронаж, непотизм)
Пара берушінің көзқарасы бойынша сыбайлас жемқорлықтың мақсаттары	Параны жеделдету (пара алушының міндетіне сәйкес істеуі керек нәрсені жасауы үшін); ингибиторлық пара (пара алатын адам өзінің қызметтік міндеттерін бұзуы үшін) «жақсы қарым-қатынасы үшін» пара беру (пара алушының пара берушіге үлкен қателік жасамауы үшін)
Сыбайлас жемқорлық қатынастарының орталықтандырылу дәрежесі	Орталықтандырылмаған сыбайлас жемқорлық (әрбір пара беруші өз бастамасымен әрекет етеді); Орталықтандырылған «төменнен жоғарыға» сыбайлас жемқорлық (төменгі шенеуніктердің жүйелі түрде жинайтын паралары олардың және жоғары тұрғандардың арасында бөлінеді); орталықтандырылған жоғарыдан төмен сыбайлас жемқорлық (жоғары лауазымды адамдар үнемі жинап алатын пара ішінара олардың қарамағындағыларға беріледі)
Сыбайлас жемқорлық қатынастарының таралу деңгейі	Шөптік сыбайлас жемқорлық (биліктің төменгі және орта эшелондарында); Жоғарғы деңгейдегі сыбайлас жемқорлық (жоғары лауазымды тұлғалар мен саясаткерлер арасында); халықаралық сыбайлас жемқорлық (әлемдік экономикалық қатынастар саласында)
Сыбайлас жемқорлық байланыстарының жүйелілік дәрежесі	Эпизодтық сыбайлас жемқорлық Жүйелі (институционалдық) сыбайлас жемқорлық; клептократия (сыбайлас жемқорлық билік қатынастарының құрамдас бөлігі ретінде)

Сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтардың түрлері:

- 1) тәртіптік сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтар – сыбайлас жемқорлық белгілері бар және жасағаны үшін тәртіптік жауапкершілік белгіленетін қылмыстар немесе әкімшілік құқық бұзушылықтар болып табылмайтын құқық бұзушылықтар;
 - 2) әкімшілік сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтар – сыбайлас жемқорлық белгілері бар және әкімшілік жауаптылық белгіленетін қылмыстар болып табылмайтын құқық бұзушылықтар;
 - 3) Сыбайлас жемқорлық қылмыстар – «Сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес туралы» Қазақстан Республикасының Заңында, сондай-ақ өзге де заңдарда көзделген, заңда белгіленген тәртіптік, әкімшілік және қылмыстық жауапкершілікке әкеп соғатын сыбайлас жемқорлықпен байланысты немесе сыбайлас жемқорлыққа жағдай туғызатын әрекеттер. ;
 - 4) сыбайлас жемқорлық қылмыстарымен байланысты қылмыстар – сыбайлас жемқорлық қылмыстар жасауға кінәлі деп танылуы мүмкін адамдармен бірлесіп жасалған, Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің баптарында көзделген қоғамға қауіпті кез келген іс-әрекеттер.
- 4. Үлестірмелі материалдармен жұмыс 5 мин.**
- 5. Тренинг (студенттердің өзіндік жұмысы) : 20 мин.**
- Топтан үш адам – капитандар сайланады, олар бүкіл топ үш бөлікке бөлінгенше бір-бірден команда тандайды. Әр командаға жеке тапсырма беріледі: Сыбайлас жемқорлыққа қарсы саясат бойынша алған білімдерін сақтай отырып, үш жағдайды ойнау және сюжетті сахналау.

Мектеп директорының тәрбие
ісі жөніндегі орынбасары:

Имантай Д.И.

АНЫҚТАМА

Тақырыбы: «Жастар сыбайлас жемқорлыққа қарсы»

Мақсаты:

Объектісі: жоспарланған

Субъектісі: анықтама

Жауаптылар: класс жетекшілер

Орындау мерзімі:

Негіздемесі: 2024-2025 оқу жылы бойынша «Адал ұрпақ» ерікті мектеп клубы бойынша жылдық жоспары негізінде шаралар өткізілді. Кестедегі дұрыс жауаптар

Бала өскенде қандай құқықтар мен міндеттерге ие болады?	
14 жыл	ата-анасының келісімімен кез келген мәмілелерді жасауға құқылы.
10 жыл	өзінің атын және (немесе) тегін өзгертуге келіседі.
10 жыл	некелерін сот арқылы бұзатын ата-анасының қайсысымен ажырасқаннан кейін бірге тұрғысы келетіні туралы өз пікірін білдіреді.
0-ден	Баланың атына банк шотын ашуға болады.
16 жыл	нұсқаушының қатысуымен жолдарда көлік жүргізуді үйренуге құқығы бар.
18 жас	азамат толық қабілетті (кәмелетке толған) болады және өз іс-әрекетімен кез келген құқықтарға ие болып, өзіне қандай да бір міндеттер жүктей алады.
10 жыл	балалар қоғамдық бірлестіктеріне кіре алады.
0-ден	баланың атын, әкесінің атын және тегін алуға құқығы бар.
14 жыл	Ата-аналардың біреуінің келісімімен жұмысқа (күніне 4 сағаттан аспайтын жеңіл жұмыстарға) шығуға рұқсат етіледі.
16 жыл	дәлелді себептер болған жағдайда жергілікті өзін-өзі басқару органдарының рұқсатымен некеге тұруға құқығы бар.
16 жыл	кез келген қылмыс үшін қылмыстық жауапкершілікке тартылады.
14 жыл	табысына, шәкіртақысына және басқа да кірістеріне өз бетінше билік етуге құқылы.
14 жыл	Кәмелетке толмаған ата-ана өз балаларының әкелігін сот тәртібімен анықтауды талап етуге құқылы.
18 жас	сайлайды және дауыс береді.
14 жыл	жекелеген қылмыстар (кісі өлтіру, тонау, ұрлық, қорқытып алу және т.б.) үшін қылмыстық жауаптылыққа жатады.

1. Сыбайлас жемқорлық деген сөзді қалай түсінесіз?

- А) Бір-біріне көмектесу
- В) Қызметтік өкілеттіктерді пайдалану
- В) Жақсы жұмысыңыз үшін жалақы алу

2. Сіздің ойыңызша, жемқорлық...

А) Заңсыз

В) Заңды

3. Сыбайлас жемқорлық қандай жазаға әкеп соғады?

Жақсы

В) Бас бостандығынан айыру

В) Автокөліктен айыру

АНЫҚТАМА

Тақырыбы: «Дені сау ұрпақ елдің болашағы»

Мақсаты:

Объектісі: жоспарланған

Субъектісі: анықтама

Жауаптылар: класс жетекшілер

Орындау мерзімі:

Негіздемесі: 2024-2025 оқу жылы бойынша «Адал ұрпақ» ерікті мектеп клубы бойынша жылдық жоспары негізінде шаралар өткізілді. **Сыбайлас жемқорлық**

- Билікті жеке бас пайдасына асыра пайдалану;
- Р.Клитгаард шығарған «Сыбайлас жемқорлық формуласы» қарапайым:
- Сыбайлас жемқорлық = Монополия + Ис-әрекет бостандығы - Есеп беру.
- Сыбайлас жемқорлық – заңсыз баю, пара алу, ұрлау және мафиялық құрылымдарға қосылу арқылы көрінетін шенеуніктер мен саясаткерлердің моральдық жемқорлық. (Орыс тілінің түсіндірме сөздігі Ожегова С.И., Шведова Н.Ю.).

Сыбайлас жемқорлық әлеуметтік-құқықтық құбылыс ретінде әдетте мемлекеттік қызметкерлердің, шенеуніктердің, сондай-ақ жалпы қоғам және саяси қайраткерлердің паракорлығы мен сыбайлас жемқорлық әрекеттерін білдіреді. **Сыбайлас жемқорлықтың келесі белгілері анықталады:**

1. Заңды немесе жазылмаған әлеуметтік нормаларды бұзатын шешім қабылданады.
2. Тараптар өзара келісім бойынша әрекет етеді.
3. Екі тарап заңсыз жеңілдіктер мен артықшылықтар алады.
4. Екі жақ та өз әрекеттерін жасыруға тырысады.

Сыбайлас жемқорлыққа қатысты талданған ұғымдар, терминдер мен белгілерге сүйене отырып, ойын болашақта құрылады.

«Президенттік команда құру» ойыны.

Ойын барысы: жеребе тарту арқылы 5 - 6 бала іріктеліп, компанияның президенті болады. Олардан 30 минут ішінде көмекшілер тобын жалдау сұралады. Оның үстіне бұл командаға 7 адам кіруі керек, олардың әрқайсысы бірінші, екінші, үшінші және т.б. көмекшілер атағын алады. Бірінші көмекші 70 мың, екінші 60 мың, үшінші 50 мың, т.б. 10 мыңға кеміген жалақы алады. Әрбір президентке оның көмекшілерінің шендері жазылған карточкалар жинағы беріледі. 30 минуттық жұмыстың соңында әрбір президент өз командасын таныстырады және өз таңдауын негіздейді: «Мен Вася Ивановты бірінші көмекші етіп тағайындадым, өйткені ..., Петя Сидоров екінші көмекші етіп ... және т.б.». Студенттердің іскерлік қасиеттерін бағалау және пәндер бойынша белгілі бір тапсырмаларды қолдану мамандарды таңдау мәдениетін көрсетеді. «Маған ұнайды, ол маған уәде берді...» деген себептермен мамандарды іріктеу сыбайлас жемқорлыққа бейімділіктің көрінісі болып саналады. Балалық шақта жасалған мінез-құлық үлгісін болашақта түзету қиын екенін атап өткен жөн. Біздің көзқарасымыз бойынша, басқа адамдармен қарым-қатынас жасаудың негізгі жолдары дәл осы жаста қаланады. Ойынды талқылау барысында сіз жеке қарым-қатынастар мен ұсынылған уәделерге негізделген кеңесшілерді таңдаудың барлық жағдайларын мұқият талдауыңыз керек. Сонымен қатар, студенттердің ата-аналарының әңгімелерінен есте қалатын жеке қарым-қатынас пен паракорлық негізінде мамандарды таңдаудың барлық жағдайларын талқылау маңызды. Мұғалім үшін өте қиын міндет – студенттерді мұндай әрекеттердің азғындығына сендіру. Бұл жерде мұғалімнің сыбайлас жемқорлықпен күресу қажеттігіне деген сенімі өте маңызды.

Мектеп директорының тәрбие

ісі жөніндегі орынбасары: Имантай Д.И.

